

5HD408

„Rozpad východního bloku. Základní determinanty centrálně plánované ekonomiky. Reformy v SSSR v období M. Gorbačova.“

Materiál je doplňkovou didaktickou pomůckou k handoutu na dané téma. Je určen pro studijní a výukové účely, především k diskuzi v rámci semináře.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Projev na plenárním zasedání ÚV KSSS o svolání řádného XXVII. sjezdu KSSS a úkolech spojených s jeho přípravou a uskutečněním 23. dubna 1985

Soudružky a soudruzi!

Naše strana, sovětský lid a národy socialistických zemí, celé pokrokové lidstvo si včera slavnostně připomněli 115. výročí narození Vladimíra Iljiče Lenina.

Veškerý život, celý dějinný vývoj přesvědčivě potvrzují pravdivost Leninova učení. Bylo a zůstává pro nás návodem k činnosti, zdrojem inspirace a spolehlivým kompasem při určování strategie a taktiky postupu vpřed.

Lenin učil komunisty vycházet ve všem ze zájmů pracujících, hluboce chápat život, realisticky, z třídních pozic hodnotit společenské jevy a nestále tvořivě hledat nejlepší cesty realizace komunistických ideálů. ...

Rozvoj sovětské společnosti bude záviset rozhodující měrou na kvalitativních změnách v ekonomice, na jejím převedení na cestu intenzivního rozvoje, na všestranném zvýšení efektivity. Právě z tohoto hlediska je třeba hodnotit situaci v národním hospodářství a určovat úkoly do budoucna.

Jak známo, vedle dosažených úspěchů v hospodářském rozvoji země v posledních letech zesílily nepříznivé tendence a vzniklo nemálo potíží. Díky aktivní činnosti strany se oed roku 1983 podařilo zvýšit výkonnost mnoha článků národního hospodářství a situaci poněkud zlepšit. Potíže však zdaleka nejsou překonány a budeme muset vynaložit velké úsilí, abychom vytvořili spolehlivý základ pro rychlý postup vpřed.

V čem tkví příčina potíží? Odpověď na tuto otázku má, jak jistě chápete pro stranu zásadní význam.

Projevil se samozřejmě vliv přírodních i řady vnějších faktorů. Ale to hlavní tkví patrně v tom, že nebyly včas a náležitě zhodnoceny změny v objektivních podmínkách rozvoje výroby, nutnost urychlit její intenzifikaci, změnit metody hospodaření, a co je zvláště důležité, nedůsledně se připravovala a uskutečňovala rozsáhlá opatření v ekonomické sféře. Musíme si, soudružky a soudruzi, důkladně a plně uvědomit vzniklou situaci a vyvodit z ní ty nejvážnější závěry. Historické osudy země a postavení socialismu v soudobém světě závisejí do značné míry na tom, jak si budeme dále počínat. Musíme široce využívat výsledků vědeckotechnické revoluce, uvádět formy socialistického hospodaření do souladu s dnešními podmínkami a potřebami, a tím podstatně urychlit hospodářský a sociální pokrok. Jiná cesta zkrátka neexistuje.

Právě to dnes určuje úspěch socialismu a komunismu, právě z toho

Vyplývá ona obrovská odpovědnost, kterou má strana, její ústřední výbor a všechny stranické organizace v nynějším mimořádně důležitém období dějin. A my, komunisté, jsme povinni učinit vše, abychom dostáli této odpovědnosti a splnili velké úkoly, které nám doba ukládá.

Hlavní otázka dnes spočívá v tom, jak a čím může naše země urychlit hospodářský rozvoj. Když jsme tuto otázku projednali v politickém byru, dospěli jsme jednomyslně k závěru, že reálné možnosti tu jsou. Úkol zrychlit tempa růstu, a to podstatně, je zcela splnitelný, pokud se centrem celé naší práce stane intenzifikace ekonomiky a urychlení vědeckotechnického pokroku, pokud zreorganizujeme řízení a plánování, přebudujeme strukturální a investiční politiku, všude zvýšíme organizovanost a kázeň a zásadně zlepšíme styl práce. ...

Účastníci této porady konstatovali, že vždy kdykoli je to nutné, stačí, aby kolektivy a jejich vedoucí zvýšili svůj pracovní výkon, a už jenom tím se jim podaří v krátké době zvýšit produktivitu práce v měřítku, které může být někdy srovnatelné s úkoly plánovanými na celou pětiletku.

Podobné rezervy jsou v každém podniku, na každé stavbě, v každém kolchoze a sovchoze. Nikdo je nezná lépe než samy pracovní kolektivy, jejich stranické organizace a vedoucí hospodářští pracovníci. Mnohé tedy závisí na jejich postoji k práci, na aktivitě a schopnosti zainteresovat lidi na maximálním využití všech možností růstu výroby a zvýšení její efektivity.

Důležitou stránkou dodržování odpovědnosti a disciplíny jsou včasné a kvalitní dodávky surovin, paliv a kompletačních výrobků, přísun vagónů atd. I tady je odpovědnost jasně vymezena. Určitý posun v upevňování smluvní

Disciplíny se už v národním hospodářství projevil. Je třeba jej posílit a soustavně zvyšovat nároky na plnění smluvních závazků bez jakýchkoli výmluv na objektivní podmínky.

Další rezervou, již je třeba se rozhodně chopit, je boj proti plýtvání a ztrátám. Vedoucí pracovníci mnoha ministerstev a podniků se snaží „vytlouci“ ze státu více investic, strojů, surovin a paliv. Zároveň se často stavějí nezodpovědně k jejich racionálnímu využívání. Stávající zařízení někdy stojí nečinně nebo se plně nevyužívá.

A co se děje v investiční výstavbě? Mnohé objekty sestavějí nepřiměřeně dlouho, což umrtvuje značné materiální hodnoty. Rozvoj kapacit se tím zdržuje a země nedostává potřebné výrobky včas. Neuspokojivě se plní plán uvádění základních výrobních fondů do provozu. Ve skladech podniků a novostaveb se nahromadilo určité množství zařízení. Dochází

K značným přímým ztrátám materiálních hodnot pro nedbalost při dopravě, skladování a spotřebě cementu, uhlí, průmyslových hnojiv a dřeva i zemědělské produkce a potravin.

S takovým plýtváním je třeba neprodleně skoncovat. Ale pouhými výzvami, jak je vidět, mnoho nepořídíme, těch už bylo více než dost. Je třeba zvýšit odpovědnost konkrétních osob, a to i právní odpovědnost, za hospodární a správní využívání všech materiálních hodnot. Je třeba zvést náležitý pořádek v každém podniku, na každé stavbě, v každém kolchozu a sovchozu, v každí organizaci. Bez toho nelze o jakémkoli racionálním hospodaření a zefektivňování ekonomiky vůbec mluvit.

Jako hlavní strategický prostředek k intenzifikaci národního hospodářství a k lepšímu využívání stávajícího potenciálu prosazuje strana podstatné urychlení vědeckotechnického pokroku. ...

Ve většině odvětví je vědeckotechnický pokrok pomalý, v podstatě evoluční – uskutečňuje se převážně zdokonalováním dosavadních technologií a částečnou modernizací strojů a zařízení. Tati opatření samozřejmě přinášejí určitý efekt, nicméně příliš malý. Potřebujeme revoluční změny, přechod k zásadně novým technologickým systémům, k technice posledních generací, které jsou nejefektivnější. V podstatě jde o přestavbu všech odvětví národního hospodářství na základě nejnovějších výsledků vědy a techniky. Tato otázka je tak naléhavá i proto, že v posledním období výrobní zařízení, které máme, značně zastaralo a snížil se koeficient obnovy základních

fondů. Prvořadým úkolem dvanácté pětiletky musí být podstatné zvýšení koeficientu výměny zařízení.

Zde musí říci rozhodující slovo strojírenství. Jeho rozvoji je třeba dát přednost, aby se už v dvanácté pětiletce urychlilo tempo růstu tohoto odvětví 1,5–2krát. Hlavním úkolem je rychle přejít k výrobě nových generací strojů a zařízení, které by byly s to zajistit zavádění progresivní technologie, mnohonásobně zvýšit produktivitu práce, snížit materiálovou náročnost a zvýšit účinnost fondů. Prvořadá pozornost musí být věnována zdokonalení výroby obráběcích strojů a urychlení rozvoje výpočetní techniky a výroby přístrojů, elektrotechniky a elektroniky jako hlavních katalyzátorů vědeckotechnického pokroku.

Vzhledem k těmto úkolům nelze považovat za normální, jestliže se

snižuje prestiž práce techniků a inženýrů. Zde není všechno v pořádku. Musíme posílit úlohu a autoritu mistrů, inženýrů, konstruktérů a technologů a zvýšit materiální i morální stimulování jejich práce.

Urychlení vědeckotechnického pokroku a růstu efektivnosti výroby nelze oddělit od výrazného zlepšení kvality výrobků. Jestliže neodpovídají soudobým technickoekonomickým, estetickým a všem ostatním požadavkům spotřebitelů a jsou to někdy i zjevné zmetky, pak jde ve skutečnosti o rozkrádání materiálních zdrojů a plýtvání prací našeho lidu, Proto také musí být všestranné zvýšení kvality výrobků středem pozornosti hospodářské politiky. Kvalita a ještě jednou kvalita – to je naše dnešní heslo. Vyřešíme-li problém kvality, můžeme vyřešit i problém kvantity, To je jediná spolehlivá cesta ke stále plnějšímu uspokojování našich potřeb v moderní technice, rostoucí poptávky obyvatelstva po různém zboží a překonání deficitů

v národním hospodářství.

Ať posuzujeme jakoukoli otázku, ať přistupujeme k ekonomice z kterékoli stránky, všechno nakonec vyústí v nutnost podstatně zlepšit řízení a hospodářský mechanismus jako celek. ...

Dnes vidíme koncepci přestavby hospodářského mechanismu jasněji. Při dalším rozvoji zásad centralismu v plnění strategických úkolů musíme odvážněji postupovat vpřed rozšiřováním práv podniků a jejich samostatnosti, zavádět chozrasčot a na základě toho zvyšovat odpovědnost pracovních kolektivů za konečné výsledky práce a jejich zainteresovanost na těchto výsledcích. ...

Život klade vyšší nároky na plánování, které je jádrem řízení. Plánování se musí stát atraktivním prostředkem k intenzifikaci výroby a k realizaci progresivních hospodářských rozhodnutí a musí zajišťovat vyvážený a dynamický růst hospodářství. Plány sdružení a podniků je třeba zároveň oprostít od velkého množství ukazatelů a více uplatňovat ekonomické normativy, které otevírají prostor iniciativě a podnikavosti.

Je načase začít zdokonalovat organizační struktury řízení, odstranit nadbytečné články, zjednodušit aparát a zvýšit jeho účinnost. Je třeba to učinit také proto, že některé články řízení se staly překážkou a brzdou. Je zapotřebí podstatně omezit počet instrukcí, výnosů a metodických pokynů, v nichž se občas svévolně interpretují stranická a vládní usnesení a omezuje se samostatnost podniků. ...

V posledních letech nastaly v rozvoji zemědělství pozitivní změny a poněkud se zlepšilo zásobování obyvatelstva potravinami. Zdaleka to však není takové, jak by mělo být. Kolchozy, sovchozy i zpracovatelské podniky mají možnosti k značnému zvýšení výroby potravinářského zboží. Jen je třeba s těmito možnostmi správně naložit a účinně je využít.

Někdy se setkáváme se snahou místních orgánů přenést na ústředí všechny starosti se zásobováním potravinami a zejména se zajišťováním krmiv. Taková praxe je nepřijatelná. Úkolem je lépe využívat všech rezerv ke zvýšení výroby potravin jak v kolchozech a sovchozech, tak i na záhumencích, v péči občanů a v pomocných hospodářstvích podniků.

Je třeba dále zdokonalit i řízení zemědělskopřůmyslového komplexu. Zde nebylo ještě zdaleka všechno učiněno. V důsledku resortních zájmů okresní a oblastní sdružení části nemohou náležitě a koordinovaně řešit otázky komplexního rozvoje zemědělství a s ním spjatých odvětví. ...

Mnohé je třeba také učinit v zájmu plnějšiho uspokojování poptávky po průmyslovém zboží a službách. Je třeba dát do oběhu patřičné výrobky, zajistit nasycenost trhu, zlepšit kvalitu a rozšířit sortiment vyráběného zboží, dodat cenovému systému větší pružnost a zlepšit kulturnost obchodu. Na řešení těchto úkolů je zaměřen komplexní program rozvoje výroby spotřebního zboží a služeb. Předpokládá podstatní zvýšení výroby vysoce kvalitních oděvů a obuvi, moderních výrobků každodenní potřeby a spotřebičů pro domácnost i rozvoj rozmanitých druhů služeb. ...

Jde o zvýšení výroby obuvi, o rozvoj místního průmyslu a služeb při údržbě a výstavbě bytů a zlepšení telefonní sítě pro obyvatelstvo. ...

Vzhledem k dnešním požadavkům vyžaduje zásadní zlepšení materiálně technická základna zdravotnictví, kvalita zdravotnické péče a zabezpečení obyvatelstva léky. ...

Musíme být nanejvýš pozorní vůči všemu, co se týká člověka, jeho práce, hmotného zabezpečení a odpočinku. To je pro nás klíčová politická otázka. ...

Hlavními hesly dneška, která se musí stát ústředním motivem našich předsjezdových schůzí a veškeré přípravy na XXVII, sjezd strany, jsou tvořivá práce, jednota slov a činů, iniciativa a odpovědnost, náročnost k sobě i k ostatním spolupracovníkům. Tady musí jít příkladem komunisté. ...

Ideově politická výchova musí být ve všech svých formách maximálně spjata s hlavním úkolem dnešní doby – urychlením sociálního a hospodářského rozvoje země. Toho lze dosáhnout jedině tak, budeme-li všestranně přihlížet k celému souhrnu podmínek vnitřního života a zvláštností mezinárodní situace. ...

Zvlášť je třeba se zmínit o práci hromadných sdělovacích prostředků, závodními a okresními počínaje a ústředními konče. Tisk, televize a rozhlas jsou účinným prostředkem opři organizování a výchově mas a utváření veřejného mínění. V poslední době nastávají v jejich práci pozitivní změny. Život však vyžaduje ještě něco více.

Hromadné sdělovací prostředky musejí důkladně analyzovat události a jevy, upozorňovat na závažní problémy a navrhopvat způsoby jejich řešení, musejí přesvědčovvat svou obsažností, pohotovostí a bohatstvím informací. ...

V obohacování duchovního života společnosti o nové hodnoty a v ideovém a mravním růstu sovětského člověka mají velkou úlohu literatura a umění. Tvůrčí inteligence – spisovatelé básníci, skladatelé, výtvarníci, divadelní a filmoví pracovníci – se těší velké autoritě a úctě. Z toho však plyne i jejich veliká odpovědnost vůči společnosti. ...

Sovětský svaz neustále prohlašuje, že se bude pevně řídit leninskou linií míru a mírového soužití, která je dána naším společenským zřízením, naší morálkou a světovým názorem. Zasazujeme se o rovnoprávné, korektní, a chcete-li, civilizované mezistátní vztahy založené na skutečném respektování norem mezinárodního práva. Musí však být naprosto jasné, že jedině tehdy, upustí-li imperialismus od pokusů řešit historický spor mezi dvěma společenskými soustavami

vojenskými prostředky, podaří se mezinárodní vztahy uvést na rovinu normální spolupráce. ...

Člověk nemusí být obdařen zvláštní politickou prozíravostí, aby viděl, že imperialismus v posledních letech vystupňoval podvratnou činnost a koordinuje své akce proti socialistickým státům. Platí to o všech sférách – politické, hospodářské, ideologické i vojenské. V dokumentech bratrských stran se nejednou zdůrazňovalo, že imperialismus usiluje o odvětu na nejširší frontě: jak vůči socialistickému společenství, tak vůči zemím, jež se zbavily koloniálního útlaku, vůči národně osvobozeným hnutím i pracujícím kapitalistického světa. ...

Takové jsou, soudružky a soudruzi, naše úkoly a hlavní směry vnitřní i zahraniční politiky. Stanou se nepochybně předmětem zevrubné diskuse na tomto plenárním zasedání, která má určit charakter předsjezdové činnosti celé strany i každé její organizace, Jednání plenárního zasedání musí být takové, abychom je mohli shrnout Leninovými slovy:

„Známe teď své úkol mnohem jasněji, konkrétněji a názorněji než včera, nebojme se otevřeně odhalovat své chyby, abychom je napravili. Věnujme nyní všechny síly strany zdokonalení její organizace, zlepšení kvality i obsahu její práce, navázání těsnějšího spojení s masami, vypracováním stále správnější a přesnější taktiky a strategie dělnické třídy.“ ...

PRAMEN: Projev na plenárním zasedání ÚV KSSS o svolání řádného XXVII. sjezdu KSSS a úkolech spojených s jeho přípravou a uskutečněním 23. dubna 1985, in: GORBAČEV, Michail Sergejevič. Vybrané projevy a stati. Překlad Miroslav Brož. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1986.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons
Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

